การพัฒนาชุมชนตามหลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์สู่นวัตกรรมสร้างสุข ตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

Community development based on utilitarian ethics towards happiness-creating innovations. Chilek Subdistrict, At Samat District Roi Et Province.

โสภิณ จิตไพศาล, รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.
Sopin Jitpaisan, Assoc.Prof.Dr.Sowit Bamrungphak, Phramaha Sakol Subharamedhi, Dr.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.
Email : nampet_jit@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามหลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์สู่นวัตกรรมสร้างสุข ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาชุมชนตามแนวพุทธศาสตร์ คือ การกระทำที่ยึดหลักประโยชน์มหสุขหรือหลักมหสุขเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก โดยมีหลักการว่าการกระทำแต่ละครั้งจำต้องคำนวณความสุขที่ได้รับจากการกระทำ ซึ่งเป็นการกระทำที่ก่อเกิดความสุขแก่คนจำนวนมากให้ได้มากที่สุด บนหลักการตัดสินใจร่วมกันของพลังชุมชน การมีทัศนคติเชิงบวกบนพื้นฐานทางจริยศาสตร์ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “สุขกาย สุขใจ สุขเงิน สุขสามัคคี” นำไปสู่หลักแห่งการกระที่ถูกต้อง ดีงาม มีคุณค่าทางศีลธรรม ดังสโลแกนที่มีร่วมกัน คือ การสร้างขยะให้เป็นทองคำ ยึดหลักประโยชน์นิยมที่ก่อเกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาว ให้ความสำคัญในเรื่องความพึงพอใจในการทำกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดความสุขทั้งกายและใจ ความสุขทางใจเป็นสิ่งที่มนุษย์เท่านั้นที่รู้จัก โดยความสุขทางใจจะสูงกว่าความสุขทางกาย รวมถึงการกระทำหรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หลักการนี้มีความเกี่ยวกับการตัดสินใจของบุคคลในลักษณะความสัมพันธ์ที่พึงจะมีต่อกันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม จนก่อเกิดนวัตกรรมสร้างสุข 2 อย่าง คือ รวมพลังเปลี่ยนขยะเป็นกองบุญเพื่อจัดซื้อถังออกซิเจน และเปลี่ยนขยะเป็นที่นอนลมเพื่อป้องกันแผลกดทับสำหรับผู้ป่วยติดเตียง

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาชุมชน, 2. ประโยชน์นิยม, 3. จริยศาสตร์, 4. นวัตกรรมสร้างสุข

Abstract

This academic article aims to promote community development based on utilitarian principles. Ethics for happiness innovation. The study found that community development according to Buddhism is an action that adheres to the principles of happiness or happiness for the benefit and happiness of the masses. The principle is that each action must calculate the happiness received from the action. Which is an action that brings happiness to as many people as possible Based on the principle of collective decision-making of community power. Having a positive attitude based on ethics with the vision of "happy body, happy heart, happy money, happy harmony". Leading to the principle of correct, good, morally valuable actions as a common slogan. Is turning waste into gold. Adhere to the principle of utilitarianism that brings the greatest benefit to the greatest number of people for the benefit of the public in the long run give importance to satisfaction in doing activities that bring happiness both physically and mentally. Mental happiness is something that only humans know. The mental happiness is higher than the physical happiness. Including actions or activities that show social and environmental responsibility. This principle deals with decisions made by people in relation to which they should relate to the environment. Until creating innovations that create 2 happiness is joining forces to turn waste into merit piles to buy oxygen tanks. And turning waste into air mattresses to prevent bedsores for bedridden patients.

Keyword : 1. Community development, 2. Utilitarianism, 3. Ethics, 4. Innovation creates Happiness

1. บทนำ

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่กำเนิดขึ้นมาบนโลก และมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กัน มีการขยายเผ่าพันธ์ที่เกิดจากสมสู่ของเพศชายและเพศหญิง มนุษย์ยุคแรกตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนากล่าวไว้ในอัคคัญญสูตร ว่า มนุษย์ยุคแรกๆ จุติมาจากชั้นอาภัสสรพรหมมาสู่โลก เมื่อเพศชายและเพศหญิงเผชิญหน้ากันก็เกิดความพอใจ รู้สึกรักชอบกันแล้วก็สมสู่กันมีลูกหลานมาจนถึงปัจจุบัน จนเกิดเป็นครอบครัว ชุมชนและสังคมมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน และสังคม จึงมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์

กัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นเมื่อมีคนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจะต้องมีการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญในทุกๆ ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความอยู่ดีกินดี เมื่อชุมชนที่มีประชากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะนำไปสู่สังคม และประเทศชาติที่เจริญต่อไป ชุมชนจึงเป็นหน่วยสังคมพื้นฐานที่จะต้องได้รับการพัฒนา แต่การพัฒนาชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบันยังคงยึดติดกับหลักการที่ทางการหรือหน่วยงานรัฐมีคำสั่งและนโยบายลงมาสู่พื้นที่ให้ประชาชนปฏิบัติตาม โดยประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการโครงการ กิจกรรมต่างๆ ขาดการเรียนรู้ในการค้นหาและมองข้ามทุนของชุมชน จนทำให้ประชาชนคุ้นเคยอยู่กับความช่วยเหลือ ขาดความมั่นใจในการช่วยเหลือตนเองพึ่งตนเองไม่ได้ ต้องเป็นฝ่ายที่คอยรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐฝ่ายเดียว โดยไม่เกิดความรู้สึกที่จะลงมือทำ หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง ทำให้การพัฒนาไม่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง การพัฒนาจึงไม่ประสบความสำเร็จ และขาดความยั่งยืน

ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาชุมชน ที่หน่วยงานรัฐส่วนมากไม่ได้ทราบปัญหาและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้มากเท่าไหร่ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะเกิดขึ้นจากบุคลากรในหน่วยงานของรัฐที่ขาดสุจริตธรรม อันได้แก่ กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ซึ่งเป็นหลักจริยธรรม เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ทางพระพุทธศาสนา ในทางปรัชญาหลักการปฏิบัติที่ดีที่เป็นประโยชน์กับคนส่วนมากเป็นที่ตั้งนี้ เรียกว่า หลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์ หากบุคลากรและหน่วยงานของรัฐใช้หลักการและแนวคิดที่มุ่งประโยชน์ของคนจำนวนมากในสังคม สังคมก็จะเกิดความเข้มแข็ง ผาสุก และยั่งยืน

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนอีกหนึ่งหน่วยงานที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาและมุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนส่วนมาก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เล็งเห็นปัญหานี้และได้นำร่องการพัฒนาชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วม การระดมพลังความคิดของภาคีเครือข่าย ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ส่วนราชการในพื้นที่ในการแก้ปัญหาด้วยการใช้ปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างให้เกิดมูลค่า โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน คือ เป้าหมายนั้นจะต้องเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมจนเกิดเป็นนวัตกรรมที่สร้างความสุขให้แก่คนในชุมชน โดยมีกระบวนการ ขั้นตอน แนวคิด นวัตกรรมในการแก้ปัญหาของชุมชนที่ก่อเกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวมจำนวนมาก จนกลายเป็นชุมชนที่มีผลงานด้านนวัตกรรมสร้างสุขเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน ได้รับการยอมรับจากสื่อ และหน่วยงานต่างๆ ผู้เขียนได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนของชาวตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าเป็นการกระทำที่แปลกใหม่ น่าวิเศษณ์อัศจรรย์ใจ เป็นวัตกรรมสร้างสุขที่ควรถูกนำเสนอเพื่อเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นได้ศึกษาเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

2. ความหมาย

2.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนนั้นผู้เขียนได้แยกคำออกเป็นสองคำดังนี้ คือ 1. การพัฒนา และ 2. ชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้ คือ

1. การพัฒนา

การพัฒนา มาจากคำบาลีว่า วฑฺฒน หรือ วัฒนา หมายความว่า การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ก้าวหน้าไปในทางที่ดี โดยการทำให้มี ให้เป็น การทำให้เจริญขึ้นที่มาจากคำว่า “ภาวนา” ภาวนา คือ การเจริญ เป็นกิจในมรรค ตามหลักว่า ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพ์ มรรคควรเจริญ คือ ควรฝึกอบรม ลงมือปฏิบัติ กระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย ได้แก่การลงมือทำแก้ไขปัญหา[22] หรือการเพิ่มพูนขึ้นมา หรือ ทำให้มีให้เป็น การมีสภาพจิตที่ดี เช่น คุณธรรม ยังไม่มีในจิตของเราก็ทำให้เป็นให้มีขึ้นมา อย่างนี้เรียกว่าภาวนา นอกจากความหมายของการพัฒนาที่มาจากภาษาบาลีที่มีความหมายถึงการเพิ่มพูนสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้มีขึ้นมา การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เจริญก้าวหน้าไปในทางที่ดีขึ้นแล้ว การพัฒนาตามหลักการแนวคิดของการพัฒนาชุมชนยังหมายถึง กระบวนการในการที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้น โดยมีปัจจัยที่ สนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปทิศทางที่พึงประสงค์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำมาซึ่งการปรับปรุงให้ดีขึ้นสำหรับคนส่วนใหญ่เป็นอันตรายน้อยที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อทุกๆ คน อย่างน้อยที่สุดควรจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานหรือความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม[23] รวมถึง การทำให้เจริญยิ่งขึ้นในหลายประเภท คือการพัฒนาคน วัตถุ การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อนำไปสู่มิติที่ดีกว่า รวมถึงความเจริญเติบโต ความก้าวหน้าการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น[24]

---

[22] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.* พิมครั้งที่ 34. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559), : 156.

[23] ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2558), : 137-138.

[24] พระปลัดธนากร สนตมโน (เพราะถะ). *รูปแบบการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลเมืองวังสะพุง จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย. 2561), : 35.

2. ชุมชน

ปัจจุบันคำว่า “ชุมชน” เป็นศัพท์ที่บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Community” ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า ชุมชน คือหมู่ชน กลุ่มคน ที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน[25] มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน มีการดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกัน ภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายเดียวกัน

3. การพัฒนาชุมชน เป็นการเชื่อมต่อของคำว่า การพัฒนา รวมกับ ชุมชน จนเกิดเป็นคำว่า การพัฒนาชุมชน ที่มีความหมายว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เคยเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เจริญขึ้นในทุกๆ ด้าน เป็นการพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคน องค์กร ร่วมกันคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ลงมือทำ ติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนในทัศนะของผู้เขียน “การพัฒนาชุมชน” คือ การพัฒนากำลังความคิด ความรู้ ความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกันกับรัฐ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม เกิดจากความคิดริเริ่มของคนในชุมชน เกิดจากความกระตือรือร้น ความต้องการอย่างแท้จริง ที่จะร่วมมือกันในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่[26] โดยรัฐจะช่วยเหลือในส่วนที่เกินความสามารถ การดึงเอาศักยภาพของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเชื่อว่าคนทุกคนสามารถพัฒนาได้เมื่อมีโอกาส จะต้องมั่นคงศรัทธาในตัวคนว่า เป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด โดยยึดหลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์สู่นวัตกรรมสร้างสุขอันเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าคุณค่าทางศีลธรรมเป็นการกระทำที่ขึ้นอยู่กับการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขหรือความพอใจขึ้นในบุคคลโดยทั่วไป เป็นการยึดถือคุณค่าทางศีลธรรมขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก คำว่า “ประโยชน์” นี้หมายถึงความดีสูงสุด ได้แก่ ความสุขหรือความพอใจ อธิบายได้ด้วยรูปแบบของชีวิตว่าความสุขหรือความพอใจถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุด ประโยชน์นิยมถูกอธิบายด้วยถ้อยวลี “เป็นสิ่งดีสูงสุดสำหรับบุคคลจำนวนมากที่สุด” ดังนั้น

---

[25] ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2558), : 38.

[26] ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2558), : 122.

ประโยชน์นิยมจึงเป็นที่รู้จักกันว่าเป็น “ทฤษฎีความสุขที่ยิ่งที่สุด” ประโยชน์นิยมยังเป็นการแสดงถึงลักษณะการเชื่อมโยงต่อหลักจริยธรรม

2.2 นวัตกรรมสร้างสุข

การให้ความหมายของนวัตกรรมสร้างสุขนั้นผู้เขียนได้แยกคำออกเป็นสองคำดังนี้ คือ 1. นวัตกรรม และ 2. นวัตกรรมสร้างสุข มีรายละเอียด ดังนี้ คือ

นวัตกรรม เป็นการใช้ความคิด กระบวนการกระทำหรือพฤติกรรมในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น รวมถึงการนำความคิดไปใช้ในเชิงปฏิบัติ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวให้กลายเป็นโอกาส และนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม การทำงานสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีใหม่ๆ และยังอาจหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด กระบวนการหรือองค์กร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเพิ่มมูลค่าโดยมีเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อทำให้สิ่งต่างๆเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น[27]

นวัตกรรมสร้างสุขในทัศนะของผู้เขียน “นวัตกรรมสร้างสุข” หมายถึง “สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาบนพื้นฐานของชุมชนที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะ รูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการใหม่โดยใช้ทรัพยากรที่อยู่ในท้องถิ่นมาสร้างโอกาส เพิ่มมูลค่าโดยมีเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก[28] นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อสังคมส่วนรวมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ รวมถึงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์การพัฒนาชุมชนตามหลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์และนวัตกรรมการสร้างสุขของชาวตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 แนวคิดหลักเชิงพุทธ

การพัฒนาชุมชนของชาวตำบลขี้เหล็กที่มีแนวความคิด ทัศนคติเชิงบวกร่วมกันของพลังชุมชนผ่านการกระทำโดยยึดหลักประโยชน์มหสุขตามหลักพระพุทธศาสนา ดังพระพุทธองค์ ตรัสว่า

---

[27] สมนึก เอื้อจิระพงษ์พนธ์, ดร.พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์, ดร.อัจฉรา จันทร์ฉาย, ดร.ประกอบ คุปรัตน์, *นวัตกรรม : ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ*, วารสารบริหารธุรกิจปีที่ 33 ฉบับที่ 128 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553), : 51-53.

[28] อ้างแล้ว.

จรถ ภิกฺขเว จาริกำ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานำ มา เกน อคมิตฺถ ภิกฺขเว ธมฺมำ อาทิกลฺยาณำ มชฺเฌกลฺยาณำ ปริโยสานกลฺยาณำ สาตฺถำ สพฺยฺชนำ เกวลปริปุณฺณำ ปริสุทฺธำ พฺรหมจาริยำ ปกาเสถ

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์[29]

ประกรอบกับการตัดสินใจบนหลักแห่งความพึงพอใจของชุมชนที่เป็นเงื่อนไขประการสำคัญ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “สุขกาย สุขใจ สุขเงิน สุขสามัคคี” ซึ่งความสุขทางใจเป็นสิ่งที่มนุษย์เท่านั้นที่รู้จัก โดยความสุขทางใจจะสูงกว่าความสุขทางกาย[30] นั่นคือเป้าหมายสูงสุดที่พลังของชุมชนได้ตัดสินใจร่วมกันจนก่อเกิดปัญญานำไปสู่การแก้ปัญหา กล่าวคือ ชาวตำบลขี้เหล็กยึดหลักแห่งประโยชน์หรือหลักมหสุข โดยมีหลักการว่าจำต้องคำนวณความสุขที่ได้รับจากการกระทำ ซึ่งกระทำที่ก่อเกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด นับเป็นการกระทำที่ถูกต้อง หลักการนี้มีความเกี่ยวกับการตัดสินใจของบุคคลในลักษณะความสัมพันธ์ ที่พึงจะมีต่อกันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม[31] จนนำไปสู่กิจกรรมเปลี่ยนขยะเป็นกองบุญ และเปลี่ยนขยะเป็นที่นอนลมสำหรับผู้ป่วยติดเตียง การตัดสินใจบนหลักการดังกล่าวจึงเป็นรากฐานทางจริยธรรมของการพัฒนาชุมชนตามหลักประโยชน์นิยม ที่จะสร้างความผาสุกให้แก่ชุมชน และสังคมในระยะยาว

3.2 สร้างขยะให้เป็นทองคำ

ท้องถิ่นหรือชุมชนจะสามารถพึ่งตนเองได้ ต้องเกิดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยขน์สูงสุด โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมคนของในชุมชน และการบูรณาการในการทำงานร่วมกับภาครัฐ ให้เกิดการรวมกลุ่มกันจนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน[32] โดยยึดหลักความสามารถในการใช้ศักยภาพความสามารถที่มี

[29] พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 10 ข้อ 52.

[30] โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, *จริยศาสตร์*, (เอ็มมี่ ก๊อปปี้ เซนเตอร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2565), : 136.

[31] อ้างแล้ว. : 139.

[32] โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, *บทความทางวิชาการ*, (เอ็มมี่ ก๊อปปี้ เซนเตอร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2563 : 73.

อยู่ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง[33] เฉกเช่นเดียวกันกับชาวชุมชนตำบลขี้เหล็กที่มีเป้าหมายเดียวกันที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา มีทรัพยากรทางด้านบุคคลที่เข้มแข็งหลากหลายสาขา คือ บ้านหรือชุมชน วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชน หน่วยงานเอกชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รวมพลังที่จะใช้ทรัพยากร ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน คือ การทำให้ขยะรีไซเคิลมีค่ามากกว่าการเป็นแค่ขยะ โดยส่วนใหญ่จะมองว่าขยะคือสิ่งไร้ค่า ขยะคือปัญหาของสังคม แต่ชาวตำบลขี้เหล็กกลับมีมุมมองแนวคิดและนิยามขยะว่า “ขยะไม่ใช่ของเสียที่ทิ้งหรือใช้ไม่ได้ ยังมีขยะอีกหลายอย่างที่จะนำมาสร้างมูลค่าให้เกิดประโยชน์ “ขยะคือทองคำ” ชาวตำบลขี้เหล็กจึงนำขยะมาแก้ปัญหาเรื่องถังออกซิเจนสำหรับผู้ป่วยติดเตียง สำหรับผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชนที่มีจำนวนไม่เพียงพอ พร้อมทั้งเกิดแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมที่ก่อเกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมาก เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาว โดยให้ความสำคัญในเรื่องความพึงพอใจในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมผลให้เกิดความสุขแก่สมาชิกของชุมชนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง[34]

3.3 รวมพลังเปลี่ยนขยะเป็นกองบุญ การกระทำนี้เกิดจากการเล็งเห็นถึงปัญหาเรื่องขยะ ปัญหาการขาดเครื่องมือทางการแพทย์ที่มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับผู้ป่วยติดเตียง และผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชน จึงเกิดการการระดมพลังความคิดจากหลายภาคส่วนโดยวิธีการประชุมชาคมจากหลายๆ เวที ได้แก่ เวทีการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านทุกหมู่บ้านโดยมีหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็กเป็นหน่วยงานหลักที่ปลุกระดมความคิดและสะท้อนปัญหาให้ชุมชนได้ตระหนัก และรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน รวมถึง กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ การรับฟังความคิดเห็นของชุมชนซึ่งเป็นเวทีการค้นหาศักยภาพชุมชนที่แสดงถึงความพร้อมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาด้วยพลังหลักชุมชน[35] รวมถึงเวทีการระดมพลังความคิดของผู้นำชุมชนร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ในการนำเสนอกิจกรรมโครงการ เป้าหมายของโครงการผ่านความเห็นชอบจากพระสงฆ์ทุกวัดในพื้นที่ตำบลขี้เหล็ก การขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการองค์กรต่างๆ ในชุมชน จึงได้มติอันเป็นหนึ่งเดียวในการทำกิจกรรมร่วมกันโดย

---

[33] พระปลัดธนากร สนตมโน (เพราะถะ), รูปแบบการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลเมืองวังสะพุง จังหวัดเลย, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย, 2561), : 39.

[34] โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, *จริยศาสตร์*, (เอ็มมี่ ก๊อปปี้ เซนเตอร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2565), : 140.

[35] ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 2558), : 148.

ทุกครัวเรือนในชุมชนตำบลขี้เหล็ก ทุกหน่วยงาน องค์กร ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ส่วนราชการในพื้นที่ร่วมกันบริจาคขยะรีไซเคิลโดยมีเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก ผู้นำชุมชน และอาสาสมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านออกรับบริจาคขยะในแต่ละจุดตามแผนงานที่วางไว้

การดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้มีสถาบันศาสนา คือ วัด โดยมีพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการเป็นสะพานบุญ เทศนาเชิญชวนผ่านเสียงตามสายให้คนในชุมชนได้รวมพลังกันในการทำบุญ โดยท่านจะเชิญชวนชาวบ้านด้วยวิธีการเทศน์ในช่วงเช้าของการทำบุญผ่านสื่อเสียงตามสายทุกเช้า อีกทั้งวัดทุกแห่งในเขตพื้นที่ตำบลขี้เหล็กได้เป็นต้นแบบในการบริจาคทานจากสิ่งของเหลือใช้ที่มีอยู่ในวัด และใช้วัดเป็นสถานที่ในการรับบริจาคขยะรีไซเคิลจากชุมชน กลไกในการดำเนินกิจกรรมที่มีพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทนั้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาในการเข้าร่วมในกิจกรรม จึงเกิดภาพเหตุการณ์พลังบุญของคนในชุมชน องค์กรหน่วยงานต่างๆ หลั่งไหลดั่งสายธารเข้ามาทำบุญด้วยการบริจาคขยะรีไซเคิลที่มีอยู่ การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของชาวตำบลขี้เหล็ก เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนารูปแบบใหม่ที่ใช้หลักทางพระพุทธศาสนาและปรัชญาเข้ามาพัฒนา โดยมีบริบทของชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีพื้นฐานในการอยากทำความดีเพื่อชุมชนเป็นต้นทุนเดิม ชอบทำบุญสุนทาน อีกทั้งการกระทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเป็นการกระทำที่เป็นต้นแบบที่ดีแก่เด็กและเยาวชน และคนรุ่นหลัง เป็นการอบรมสั่งสอนเด็ก เยาวชนในการทำความดีเพื่อสังคม จนชาวตำบลขี้เหล็กได้รับการยอมรับจากหลายหน่วยงาน หลายองค์กรยกย่องให้เป็นชุมชนต้นแบบ ได้แก่ การถูกเผยแพร่ผลงานจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ[36], ได้รับการยกย่องจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ดให้เป็นตำบลต้นแบบด้านส่งเสริมคุณธรรมด้านจิตอาสา[37], การถูกเผยแพร่ผลงานผ่านคู่มือ “องค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง โดยเครือข่ายร่วมสร้างสุขท้องถิ่นน่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกนำเสนอผลงานผ่านเวที “สานพลัง เสริมความรู้ สู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” ปี 2560 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ[38] และได้รับการยกย่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดให้เป็นตำบลที่มีผลงานทางวิชาการและนวัตกรรมเนื่องในวันสิ่งแวดล้อมโลก ประจำปี 2561 อีกด้วย

การดำเนินกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อบริจาคถังออกซิเจนให้กับสถานบริการที่มีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยในชุมชน การบริจาคขยะรีไซเคิลเป็นนวัตกรรมการทำบุญรูปแบบใหม่ คือ การทำทานจากสิ่งของเหลือใช้หรือขยะรีไซเคิล แทนการทำทานด้วยทรัพย์สินเงินทองซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นไปตามหลักแห่งประโยชน์มหสุข

[36] หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 10 กรกฎาคม 2560, :10.

[37] องค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก, รายงานผลการดำเนินงาน 2561.

[38] คู่มือ “องค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง, เครือข่ายร่วมสร้างสุขท้องถิ่นน่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2560, : 31.

เป็นการกระทำที่ถูกต้องดีงาม โดยมีเป้าหมายร่วมกันบนหลักการตัดสินของชาวตำบลขี้เหล็กมีลักษณะความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม[39] การดำเนินกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชนร่วมกันกับหน่วยงานรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน[40]

3.4 เปลี่ยนขยะเป็นที่นอนลมเพื่อป้องกันแผลกดทับสำหรับผู้ป่วยติดเตียง

จากการดำเนินกิจกรรมรวมพลังเปลี่ยนขยะเป็นกองบุญ สามารถต่อยอดการพัฒนาจนเกิดนวัตกรรมสร้างสุขโดยการถอดบทเรียนและค้นพบปัญหาว่ายังมีขยะอีกหนึ่งประเภทที่ยังคงเป็นปัญหาของชุมชนและสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายๆด้าน ชุมชนตำบลขี้เหล็กและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้คิดค้น ศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน จนนำมาสู่การพัฒนานวัตกรรมอีกหนึ่งอย่างที่ คือ การแก้ปัญหาเรื่องขยะจากถุงน้ำยาล้างไตจากผู้ป่วยล้างไตทางหน้าท้องในชุมชนในเขตอำเภออาจสามารถจำนวน 19,710 กิโลกรัม/ปี (โรงพยาบาลอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด, 2562) ปริมาณขยะติดเชื้อจากผู้ป่วยล้างไตทางหน้าท้องในเขตตำบลขี้เหล็กจำนวน 1,460 กิโลกรัม/ปี (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองตาโฮม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านยางเฌอ, 2562) ซึ่งปัญหานี้เกิดการสูญเสียงบประมาณในการกำจัดขยะถุงน้ำยาล้างไต ปัญหาผู้ป่วยติดเตียงเกิดแผลกดทับ จึงเกิดเป็นนวัตกรรมที่นอนลมจากถุงน้ำยาล้างไตเพื่อใช้ในผู้ป่วยติดเตียงไม่ให้เกิดแผลกดทับ

จากการวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับ คือโรงพยาบาลชุมชนสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะถุงน้ำยาล้างไต กลุ่มวิสากิจชุมชนเกิดอาชีพสร้างรายได้ เกิดนวัตกรรมใหม่ที่สามารถใช้สำหรับผู้ป่วยติดเตียงนั่นคือที่นอนลม โดยผู้ป่วยสามารถเข้าถึงสิทธิในการได้รับบริการที่นอนลมฟรีจากโรงพยาบาลชุมชน ผู้ป่วยติดเตียงไม่เกิดแผลกดทับ สามารถลดค่าใช้จ่ายในการล้างแผลสำหรับผู้ป่วยติดเตียงเป็นเงิน 5.7 ล้านบาท/ปี (โรงพยาบาลอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด, 2562) เป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างให้เกิดประโยชน์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบัน ทำให้ชุมชนได้รับรางวัลที่เป็นผลพลอยได้จากโครงการนี้ ได้แก่ ปี พ.ศ. 2563 ได้รับรางวัลตำบลจัดการคุณภาพชีวิตแบบบูรณาการ รางวัลนวัตกรรมด้านการส่งเสริมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุดีเด่นจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ประจำปี 2564[41] เป็นต้น

---

[39] โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, *จริยศาสตร์*, (เอ็มมี่ ก๊อปปี้ เซนเตอร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2565), : 138-139.

[40] ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 2558), : 154.

[41] องค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก, 2564.

3.5 การพัฒนาเชิงพุทธสู่นวัตกรรมสร้างสุข

นวัตกรรมสร้างสุขของชาวตำบลขี้เหล็กสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นการกระทำที่ถูกศีลธรรม สามารถนำปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนมาสร้างเป็นนวัตกรรมเครื่องมือด้านการแพทย์สำหรับผู้ป่วยติดเตียงก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้กระทำเอง ผู้ป่วยในชุมชน ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้อง จนก่อเกิดนวัตกรรมสร้างสุข 2 อย่าง คือ นวัตกรรมการเปลี่ยนกองบุญขยะเป็นถังออกซิเจน และ นวัตกรรมการเปลี่ยนขยะเป็นที่นอนลมเพื่อป้องกันแผลกดทับสำหรับผู้ป่วยติดเตียง โดยเป็นนวัตกรรมการพัฒนาบนที่มีกระบวนการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อสังคมส่วนรวม ขยะเป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกนำมาสร้างเป็นนวัตกรรมหลายๆ อย่าง ตามบริบท แนวความคิดหรือตามวิธีการที่องค์กรนั้นๆ โดยมีวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น การทำผ้าป่าขยะ กองทุนขยะเพื่อจัดสวัสดิการคุณภาพชีวิต ธนาคารขยะ เป็นต้น แต่ชาวตำบลขี้เหล็กได้สร้างนวัตกรรมที่เกิดจากปัญหาเรื่องขยะ และปัญหาการขาดแคลน ถังออกซิเจนจนหล่อหลอมปัญหาทั้งสองอย่างให้ก่อเกิดเป็นกิจกรรมโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาภายใต้กิจกรรมเดียวกัน และก่อเกิดเป็นนวัตกรรมสร้างสุข

จากกระบวนการพัฒนาชุมชนของชาวตำบลขี้เหล็ก สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่มีความเมตตาปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตใจอันแผ่ไมตรีและคิดประโยชน์แก่คนอื่น[42] เป็นการกระทำที่เพิ่มพูนความดีงามให้แก่ชีวิตตนเอง ชีวิตผู้อื่น รวมถึงชุมชน สังคมที่มีแต่ความผาสุก[43] โดยมีความเชื่อความศรัทธาในผลของการทำความดี มีความเชื่อ ความศรัทธาในผลของการทำความดี ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “รูปัชีรติ มจฺจานำ นามโคตฺ น ชรีติ” ร่างกายของสัตว์ทั้งหลายย่อยยับได้ แต่ชื่อสกุลคุณงามความดีไม่ย่อยยับ ยังคงเหลือไว้แต่คุณงามความดี[44] คำว่าบุญเป็นชื่อของความสุข บุญจะติดตามเราไปสู่ภพภูมิเบื้องหน้าเหมือนเงาเฝ้าติดตามตน

กระบวนการสร้างนวัตกรรมสร้างสุข คือ การทำบุญหรือการบริจาคทานด้วยสิ่งของเหลือใช้และขยะรีไซเคิลท เป็นการทำบุญในรูปแบบใหม่นอกจากการทำบุญด้วยทรัพย์สินเงินทอง โดยมีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาว่าจะได้รับผลบุญหรือบุญของการทำความดีมี 2 ลักษณะ คือ ได้ช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียงโดยเชื่อว่าเป็นการต่อลมหายใจให้ตนเองและผู้อื่น นวัตกรรมสร้างสุขสิ่งนี้ มีสถาบันศาสนา คือวัด โดยมีพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการเป็นสะพานบุญ ทำให้คนที่นำสิ่งของเหลือใช้มาบริจาคนั้นเกิดความศรัทธาในการทำบุญ

---

[42] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม,*. พิมครั้งที่ 34, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559), หน้า 124.

[43] สุวรรณี ไวท์, สุวัฒน์ รักขันโท และ สิริวัฒน์ ศรีเครือดง, *มนุษย์กับความเป็นพลเมืองดิจิทัล*, วารสาร มจร มนุษย์ศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564) : 351.

[44] ส.ส.15/210/59.

ในครั้งนี้เพิ่มขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ชาวบ้านเชื่อมั่นและรู้สึกได้รับผลบุญจากการทำทาน มีความเชื่อว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อลมหายใจให้กับผู้ป่วยติดเตียงนั้นจะเกิดผลบุญในปัจจุบัน และอนาคตเมื่อตายไปแล้วผลบุญนี้จะนำไปสู่สัมปรายภพที่ดี พระเทพเทวี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของคำว่าประโยชน์ในพระพุทธศาสนา 3 ลักษณะ คือ อัตตถะประโยชน์คือการแสวงหาและบำเพ็ญเพื่อบรรลุประโยชน์หรือจุดหมายแห่งชีวิตของตนเอง ปรัตถะประโยชน์คือประโยชน์เพื่อผู้อื่น อุภยัตถะประโยชน์คือประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายอันเกิดจากสิ่งที่เป็นของกลางในทางวัตถุ[45]

นวัตกรรมสร้างสุขของชาวตำบลขี้เหล็ก สามารถกำจัดขยะถุงน้ำยาล้างไตซึ่งเป็นขยะที่จะต้องใช้งบประมาณของทางราชการในการกำจัดปีละหลายแสนบาท แต่ชุมชนสามารถนำขยะติดเชื้อนี้มาสร้างนวัตกรรมที่นอนลมสำหรับผู้ป่วยติดเตียง โดยความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโรงพยาบาลอาจสามารถสามารถลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะติดเชื้อปีละหลายแสนบาท ซึ่งสามารถนำงบประมาณส่วนนี้ไปดำเนินกิจกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนหรือสังคมในด้านอื่นๆ และยังสามารถช่วยให้ผู้ป่วยติดเตียงในเขตพื้นที่อำเภออาจสามารถ ได้เข้าถึงสวัสดิการในการใช้สิทธิ์ที่นอนลมจากถุงน้ำยาล้างไตผ่านโรงพยาบาลของรัฐได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ผลลัพธ์จากผู้ป่วยติดเตียงที่ใช้นวัตกรรมที่นอนลมจากถุงน้ำยาล้างไตนี้เกิดประโยชน์โดยตรง คือ สามารถลดการเกิดแผลกดทับได้ ซึ่งผลลัพธ์นี้ส่งผลไปถึงจำนวนงบประมาณที่รัฐสามารถลดค่าใช้จ่ายในการล้างแผลกดทับในผู้ป่วยติดเตียงได้ปีละหลายล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในระยะยาว และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้ง กระบวนการผลิตที่นอนลมจากถุงน้ำยาล้างไตทำให้เกิดกลุ่มอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพ มีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว รวมถึงการกำจัดปัญหาขยะถุงน้ำยาล้างไตที่ต้องทำลายโดยวิธีการเผาที่มีความร้อนสูงนั้นที่ต้องใช้งบประมาณในการกำจัดทำลายจำนวนมากแล้ว ยังก่อให้เกิดมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย กิจกรรมการพัฒนาของชาวตำบลขี้เหล็กนอกจากจะช่วยหน่วยงานของรัฐลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดแล้ว ยังสามารถลดปัญหาการเกิดมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งเป็นการกระทำหรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. สรุป

การพัฒนาชุมชน คือ การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เปลี่ยนแปลงก้าวหน้า เจริญงอกงามไปในทางที่ดี โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเกิด

[45] อำนาจ สงวนกลาง, *ศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องอัตถะประโยชน์ในพุทธศาสนาเถรวาท*, บทความวิชาการ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยลำปาง, 2563), : 65 -67.

ความตระหนักในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา การสร้างทัศนคติที่ดีต่อชุมชนของตนเองให้เกิดความรัก ความหวงแหน รวมถึงการยกระดับสภาพจิตใจคนในชุมชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การปลุกจิตสำนึกในหลักแห่งคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามอย่างสม่ำเสมอ เชื่อว่าคนทุกคนล้วนมีหลักของคุณธรรมเป็นพื้นฐานตามธรรมชาติภายในตัวอยู่แล้ว เมื่อบุคคลนั้นๆ ถูกกระตุ้นก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นแสดงความมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามออกมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม การพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักประโยชน์สุขหรือหลักมหสุข เน้นผลประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากในระยะยาวเป็นการพัฒนาชุมชนที่เป็นไปตามหลักทางพระพุทธศาสนา และหลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์ การพัฒนาชุมชนนอกจากจะพัฒนาทางด้านวัตถุ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว การพัฒนาจะต้องส่งผลไปถึงการพัฒนาทางด้านจิตใจด้วย จึงจะนับว่าเป็นการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

การพัฒนาของชาวตำบลขี้เหล็กเป็นการพัฒนาด้วยวิธีการมองสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบด้วยหลักและเหตุและผล สามารถต่อยอดแนวความคิด ความรู้จากการการดำเนินกิจกรรมไปสู่องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการถอดบทเรียนประสบการณ์จากการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เจริญขึ้น การไม่หยุดคิดค้นการพัฒนาโดยพยายามค้นหากลวิธี กลไกนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นหลักแนวคิดที่นำมาสู่กระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และจะต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนรู้สึกตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การค้นหาศักยภาพของชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมขน โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีความเจริญงอกงาม การค้นหาทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันออกไปด้วยวิธีการประชุมประชาคมในระดับเวทีต่างๆ เสาะแสวงหาบุคคลในระหว่างการลงมือทำกิจกรรมเพื่อจะสร้างนักพัฒนารุ่นใหม่โดยการถ่ายทอดแนวความคิด ทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อชุมชน ผ่านการลงมือทำเป็นแบบอย่างและดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำ หลักแนวคิดการพัฒนาที่ถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นนั้น จะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาต่อเนื่องและยั่งยืน คนคือทรัพยากรที่มีคุณค่าเพราะคนสามารถเรียนรู้ได้เมื่อมีโอกาส

“การสร้างขยะให้เป็นทองคำ” เป็นคำที่ชาวตำบลขี้เหล็กได้นิยามขึ้นที่แตกต่างจากคนทั่วไป กล่าวคือ คนทั่วไปมองว่าขยะคือของเสีย ขยะคือปัญหาสังคม ขยะคือสิ่งที่น่ารังเกียจ และเป็นสิ่งที่ทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ คนทั่วไปมองขยะในเชิงลบ แต่ชาวตำบลขี้เหล็กกลับมีมุมมองในทางตรงกันข้าม โดยมีทัศนคติเชิงบวกว่า “ขยะคือทองคำ นำมาสู่ปัญการแก้ปัญหา”เปลี่ยนจากคำว่า “ขยะคือ ปัญหามาเป็นขยะคือเครื่องมือในการแก้ปัญหา” สู่การกระทำกิจกรรมเปลี่ยนขยะเป็นกองบุญ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการแพทย์ในการต่อลมหายใจให้คนอื่น นั่นคือ ถังออกซิเจน และที่นอนลมเพื่อป้องกันแผลกดทับสำหรับผู้ป่วย

ติดเตียง การช่วยเหลือชีวิตมนุษย์ด้วยกันนั้นนับเป็นนับว่าเป็นพลังบุญที่มีอานิสงของผลบุญอย่างมหาศาล การกระทำนี้เป็นการพัฒนาที่สามารถยกระดับจิตใจของคนในสังคมให้มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม มีความปรารถนาดี ความเอื้ออาทรต่อกัน การยกระดับสภาพจิตใจให้สูงส่งขึ้นนั้น จะสามารถเกิดขึ้นได้เฉพาะในมนุษย์เท่านั้น มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่สามารถฝึกฝน เรียนรู้ สื่อสาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาโลก และมีศิลปะวิทยาการ ความดีเลิศประเสริฐของมนุษย์นั้น จึงอยู่ที่การเรียนรู้ และพัฒนาตนให้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาชุมชนของชาวตำบลขี้เหล็ก เป็นการพัฒนาที่เป็นไปตามหลักพุทธศาสนา และหลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์สู่นวัตกรรมสร้างสุข จึงเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาของพลังชุมชนที่น่ายกย่องส่งเสริมให้เป็นชุมชนต้นแบบ เพื่อให้ชุมชนอื่นได้ศึกษาเรียนรู้สู่สังคม และประเทศชาติเกิดความผาสุกต่อไป

5. เอกสารอ้างอิง

คู่มือ “*องค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง*”. (2560). เครือข่ายร่วมสร้างสุขท้องถิ่นน่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมถ์. (2558). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).(2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*.(พิมครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

พระปลัดธนากร สนตมโน (เพราะถะ). (2561). *รูปแบบการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลเมืองวังสะพุง จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย.

โรงพยาบาลอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. 2562

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองตาโฮม. 2562.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านยางเฌอ. 2562.

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์. (2563). บทความทางวิชาการ. เอ็มมี่ ก๋อปปี้ เซนเตอร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุกราชวิทยาลัย.

วิทยาเขตอยเอ็ด.

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, (2565). *จริยศาสตร์*.(พิมพ์ครั้งที่ 3). เอ็มมี่ ก๋อปปี้ เซนเตอร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พนธ์ และคณะ. *นวัตกรรม : ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ.*

วารสารบริหารธุรกิจปีที่ 33 ฉบับที่ 128 ตุลาคม-ธันวาคม 2553.

สุวรรณี ไวท์, สุวัฒน์ รักขันโท และ สิริวัฒน์ ศรีเครือดง. (2564). *มนุษย์กับความเป็นพลเมืองดิจิทัล*. วารสารมจร. มนุษย์ศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม).

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ฉบับวันที่ 10 กรกฎาคม 2560. หน้า 10.

อำนาจ สงวนกลาง. (2563). *ศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องอัตถะประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. บทความวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยลำปาง.

องค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก. สรุปผลการดำเนินงาน. 2561.

องค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก. สรุปผลการดำเนินงาน. 2562.

องค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก. สรุปผลการดำเนินงาน. 2564.